

עטרת צבי

מתורתו של רבנו מרן ראש ישיבת גרודנא הגאון רבי צבי דרבקין שליט"א

"אני לדודי ודודי לי"

ומהו ענינו של יום הכיפורים? מהמבואר מהדברים דלעיל עולה ששני ענינים יש בו, יום שניתנו בו לוחות שניות, ויום של סליחה וכפרה, ושני ענינים אלו כדי לזכות בהם צריכים הכנה גדולה.

ובהיות שע"י ההכנה שהיתה בשעתו זכו ישראל ליום הכיפורים, הרי שנקבעו הימים כימי סגולה ועת רצון לדורות שיהיו הזמנים הללו מסוגלים להגיע בהם לתכלית הנרצה דהיינו לזכות ליום הכיפורים בכל עניניו.

ומכיון שיום הכיפורים כולל שני ענינים, יום של מתן תורה, ויום של סליחה וכפרה, הרי שגם עבודת ההכנה צריכה לכלול את שני הענינים הללו.

יום הכיפורים כיום מתן תורה דורש הכנה, וכמו שיש ליום ו' בסיון יום מתן תורה בלוחות ראשונות ימי ספירה שהם ימי ההכנה לקבלת התורה, כן צריכים הארבעים יום שלפני יום הכיפורים להיות ימי הכנה לקבלת התורה שביום הכיפורים, וההכנה הזו יש ללמוד מההכנה של לוחות ראשונות, שעיקר ענינה הוא ההשתוקקות לקבלת התורה שעל כך מורה ענין הספירה וכפי שכתב החינוך, כך צריכה להיות הכנת הארבעים יום שלפני יום הכיפורים, ימי הכנה והשתוקקות לזכות לתורה, והכנה זו צריכה לבוא לידי ביטוי בעצם הלימוד שיהיה מתוך חשק ושמחה וניצול הזמן כולו.

כתב החיי אדם (כלל קלח): באהבת הקב"ה את עמו ישראל הרבה להיטיב אותנו וצונו לשוב לפניו בכל עת שנחטא, ואף שהתשובה טובה בכל עת, מ"מ חודש אלול הוא מובחר ומוכן יותר שמקובל תשובתו משאר ימות השנה, לפי שימים אלו הם ימי רצון מעת נבחרנו לעם, שכשחטאו ישראל בעגל ונשתברו הלוחות ב"ז בתמוז ואח"ז עלה משה בהר והתפלל ואמר לו הקב"ה פסל לך ונתרצה ליתן לו לוחות שניות, ואז עלה בר"ח אלול ונשתהה שם עד יו"כ, שהיה גמר כפרה.

ואיתא בתנא דבי אליהו: ישראל היו נוהגים כל אותם הימים צום ותענית ויום אחרון שבכולם דהיינו בעשרה בתשרי גזרו תענית ולנו בתענית, ולפיכך נקבע אותו יום דהיינו יום הכיפורים לכפרה לעולם, ולפי שהיו ימים אלו ימי רצון מאז, לכן בכל שנה ושנה מתעורר עוד הרחמים למעלה והם ימי רצון ולפי שכשעלה משה תקעו בשופר במחנה להודיע לישראל שלא יטעו עוד, לכן גם אנחנו נוהגים לתקוע בשופר בכל יום מר"ח אלול ותוקעין בכל החודש חוץ ער"ה, עכ"ל.

מבואר בזה שהארבעים יום שמתחילים מר"ח אלול הם ימי ההכנה ליום הכיפורים, וכפי שהיה ענינו של יום הכיפורים בתחילתו שע"י ההכנה זכו בו, כך יש לנו בכל שנה ושנה לחזור על הכנה זו כדי שנזכה גם אנו בענינו של יום הכיפורים.

וההכנה לזכות לסליחה וכפרה של יום הכיפורים צריכה להיות ע"י ה"לפני ה' תטהרו", שיהיה אדם מטהר עצמו בכל ימי ההכנה, וכיצד היא הטהרה לפני ה', יש לדמותה לטהרת הגוף ע"י טבילה במים, ושיהיה כל גופו עולה במים ללא שום חציצה, כך טהרת הנפש היא ע"י שיהיה האדם טובל נפשו במי הדעת.

כי הטומאה שממנה יש לטהר היא החומריות שהאדם נתון בה, התאוות הגשמיות והרצון ליהנות ממנעמי העוה"ז, ההתרחקות מרוחניות וההתעסקות בצרכי הגוף, היא הטומאה ממנה יש לטהר, תדע, הרי גוף בלי נשמה זה הוא המת שהיו אבי אבות הטמאה, כך הוא גם כשעדיין האדם חי, הנשמה טהורה היא וכל שמתרחק האדם מהנשמה וחיוו הם חיי גוף בלא נשמה, חיוו הם בטומאה, ומי הדעת הם המקוה שבה יכול אדם לטהר עצמו, וכדבריו הנפלאים של הרמב"ם בסוף הל' מקואות וז"ל: המכוין לבו לטהר נפשו מטומאות הנפשות שהן מחשבות האון ודעות הרעות כיון שהסכים בלבו לפרוש מאותן העצות והביא נפשו ב"מי הדעת" טהור, הרי הוא אומר "וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם מכל טומאותיכם ומכל גלוליכם אטהר אתכם", ע"כ.

ע"י התבוננות וחשבון הנפש לבבו יבין כי אין טוב לו לאדם אלא הדבקות בבורא ית' ובקירבתו, ועיקר הנסיון של האדם בעוה"ז הוא מה שהיצר מסיח דעתו והוא כסוס שוטף במלחמה לא מתבונן ולא מחשב, עסוק הוא בצרכי גופו וגם עבודת ה' שרגיל בה היא באופן של מצות אנשים מלומדה, וכך נמצא שוקע בטומאת החומריות ומתרחק מהש"ת.

וע"ז בא קול השופר לעורר כמש"כ הרמב"ם בהל' תשובה פ"ג ה"ד וז"ל: אע"פ שתקיעת שופר בראש השנה גזירת הכתוב רמז יש בו כלומר עורו ישינים משנתכם ונרדמים הקיצו מתרדמתכם וחפשו במעשיכם וחזרו בתשובה וזכרו בוראכם אלו השוכחים את האמת בהבלי הזמן ושוגים כל שנתם בהבל וריק אשר לא יועיל ולא יציל הביטו

לנפשותיכם והטיבו דרכיכם ומעלליכם ויעזוב כל אחד מכם דרכו הרעה ומחשבתו אשר לא טובה, ע"כ.

זהו השופר של אלול, ומי הוא הפתי שניתנה לו שעה שהיא עת רצון ובעלת סגולה להתקרבות להש"ת ולא ישתמש בה.

נמצא שעיקר עבודת האלול היא השימת לב ונתינת הדעת בכל שעה ושעה, שאלול היום! ואלו הם "מי הדעת" שעל האדם להיות טובל בהם בלא שום חציצה, וכך יהיה סדר העבודה באלול אצל בן תורה: מיד בהקיצו משנתו יזכור אלול היום, ומיד יעורר עצמו ויתגבר כארי לעבודת הבורא, בלכתו לאכול יהיה מתוך דעת שאלול היום, אכילתו תהיה אחרת, ובהגיע שעת הלימוד יזרז עצמו מתוך דעת ומחשבה הרי אלול היום, וכך תלוו אותו כל היום המחשבה שהימים הללו ימים שונים משאר ימות השנה, וזו היא הטבילה ב"מי הדעת" המטהרת ומכשרת את האדם לזכות בכל עניניו של יום הכיפורים.

זאת ועוד חולקת לעצמה עבודת התפילה באלול, שכן כיון שהימים הם ימי רצון הרי שהתפילה בהם נשמעת ביותר, וגם התפילה עצמה נעשית מתוך פנימיות והרגשים מיוחדים שקיימים בזמנים אלו, והרי עיקר עבודת ההכנה היא הבקשה והתפילה לסייעתא דשמיא, כדבר שנאמר "דרשו ה' בהמצאו קראוהו בהיותו קרוב".

וכשנבוא לסכם וליתן סימנא לעבודת האלול נוכל להשתמש במה שדרשו דורשי הרשומות שאלול ר"ת "אני לדודי ודודי לי", היינו "אני לדודי" כלומר כל המציאות של ה"אני" - כל ישותי, כל מטרתי ושאיפת חיי, היא "לדודי", להתקרב אליו ולעשות לו נחת רוח, ויודע אני כי "דודי לי", כמובן אין אנו מדברים כלל על עצמותו ית' שאין לנו בו תפיסה כלל וכלל, אלא על התגלותו בבריאה, כל ענין של התגלות ה' בבריאה היא למען האדם "כל הנקרא בשמי לכבודי בראתיו אף עשיתיו", שיהיה אדם מכירו ומקדש שמו בעולם, "אני לדודי ודודי לי".